

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

President van de Algemene Rekenkamer
Postbus 20015
2500 EA S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Parnassusplein 5
T 070 333 44 44
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2019-0000147461

Datum 9 oktober 2019
Betreft Rapport Ouderdomsregelingen ontleed

Geachte heer Visser,

Op 12 september 2019 heeft u mij het rapport "Ouderdomsregelingen ontleed" toegezonden met het verzoek hierop te reageren. Met belangstelling heb ik kennis genomen van dit rapport. Het verheugt mij om te lezen dat u constateert dat de ouderdomsregelingen doelmatig worden uitgevoerd en dat de AOW als regeling doeltreffend is. In deze brief ga ik, mede namens de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Minister van Financiën en de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, in op de aanbevelingen in het rapport. De SVB reageert met een separate brief op uw rapport.

Niet-gebruik AIO en OBR

U doet de aanbeveling om onderzoek uit te voeren naar het niet-gebruik van de Overbruggingsregeling (OBR) en de Aanvullende inkomensondersteuning ouderen (AIO) en op basis van de uitkomsten van dat onderzoek te bezien of verdere maatregelen moeten worden ingezet om het niet-gebruik (verder) terug te dringen.

Naar aanleiding van het onderzoek naar (niet-)gebruik van de OBR in 2016 zijn er reeds maatregelen getroffen om het niet-gebruik van de OBR terug te dringen. In dat kader is de OBR per 1 oktober 2016 aangepast zodat OBR-gerechtigden een aanvraag met terugwerkende kracht van maximaal 1 jaar kunnen indienen. De SVB schrijft reeds burgers aan die mogelijk recht hebben op OBR, 6 maanden voordat zij 65 jaar worden, en vermeldt daarbij dat de OBR geen lening is. Daarnaast wordt er door de SVB ook gericht een rappelbrief verzonden op het moment dat een potentiële OBR-gerechtigden 64 jaar en 11 maanden is geworden. Het effect van deze maatregelen wordt zichtbaar in het aantal OBR-uitkeringen dat met terugwerkende kracht is toegekend. In 2017 lag dit aantal op 287 en in 2018 op 157. Zonder de getroffen maatregelen hadden deze OBR-gerechtigden mogelijk geen of te laat OBR aangevraagd. Daarmee wordt voldaan aan het doel van uw aanbeveling, het terugdringen van niet-gebruik van de OBR. Vooralsnog zie ik geen nieuwe mogelijkheden om te bevorderen dat potentiële OBR-gerechtigden gebruik maken van de OBR. De tijdelijke regeling OBR eindigt per 1-1-2023 en de omvang van potentiële OBR-gerechtigden wordt ook steeds

kleiner. De aanstaande temporisering van de AOW-leeftijd draagt daar eveneens aan bij. De instroom in de OBR zal dan ook tot 1-1-2023 verder afnemen (van 400 in 2020 tot 50 in 2022). Gelet op de reeds genomen maatregelen om het niet-gebruik terug te dringen en gelet op de effecten van die maatregelen acht ik een nieuw onderzoek naar het niet-gebruik van de OBR daarom niet opportuun.

Datum
9 oktober 2019

Onze referentie
2019-0000147461

Ik heb veel waardering voor het innovatieve onderzoek dat u heeft uitgevoerd naar het niet-gebruik van de (AIO). De uitkomst onderstreept nadrukkelijk het belang om te blijven inzetten op de actieve bestrijding van onbedoeld niet-gebruik en het zoveel mogelijk wegnemen van de knelpunten die de SVB daarbij ervaart.

Eén nuancering is dat een deel van de hoge schatting mogelijk voort komt uit de gehanteerde methode in combinatie met beperkingen in de gebruikte data. Zo is het werkelijk gebruik van de AIO hoger dan in deze meting naar voren is gekomen en is de vermogenstoets in de praktijk uitgebreider dan wat in de CBS-cijfers is verwerkt. Een andere nuancering is dat de peildatum 1 januari 2017 is. Het is goed om op te merken dat de SVB zich ook na die peildatum actief heeft ingespannen om niet-gebruik tegen te gaan.

De aanbeveling om aanvullend onderzoek te doen naar de redenen van niet-gebruik van de AIO neem ik over, zodat aan de hand van deze resultaten mogelijk gerichte acties kunnen worden ondernomen om het niet-gebruik terug te dringen. Daarbij wil ik samen met de SVB en het CBS bezien hoe de door u ontwikkelde methode in de toekomst verder uitgewerkt kan worden om de groep niet-gebruikers beter in beeld te brengen en ontwikkelingen in de tijd te kunnen volgen.

De aanbeveling om te onderzoeken onder welke condities kan worden voldaan aan de privacywetgeving om een gegevensuitwisseling met het UWV mogelijk te maken neem ik in een aangepaste vorm over. Ik vind het belangrijk om het niet-gebruik van de AIO terug te dringen, maar de grootschalige bestandsvergelijkingen met gegevens van UWV die voor dit doel eerder zijn voorgesteld, acht ik niet-proportioneel. Ik acht het van belang de aanbeveling breder in te vullen en om samen met SVB te bekijken wat mogelijk is om onbedoeld niet-gebruik tegen te gaan.

Afschaffen BIKK

Uw rapport geeft een goed beeld van de ontstaansgeschiedenis van de zogeheten bijdrage in de kosten van kortingen (BIKK) voor het Ouderdomsfonds. Hoewel uw rapport alleen betrekking heeft op de AOW is er ook een BIKK voor de beide andere volksverzekeringen, de Wet langdurige zorg en de Algemene Nabestaandenwet. Deze bijdragen worden vanaf de begroting van VWS (Wlz) en SZW (AOW en Anw) overgemaakt naar de betreffende sociale fondsen.

Ik ben het met u eens dat de BIKK niet bijdraagt aan een eenvoudige en transparante financiering van het Ouderdomsfonds. Zoals u aangeeft heeft het kabinet in 2005 al een poging gedaan om de BIKK af te schaffen. Dat is toentertijd niet gelukt. Een van de bezwaren was dat de berekening van de BIKK is vastgelegd in wetgeving, maar dat de hoogte van de aanvullende rijksbijdrage wordt vastgesteld via lagere regelgeving, waar de Tweede Kamer dus minder invloed op heeft.

U beveelt aan om de BIKK Ouderdomsfonds af te schaffen. Aan die aanbeveling zal ik gehoor geven door te verkennen of afschaffing dit keer wel mogelijk is. Daarbij is het dan dus van belang om te kijken of in de Tweede Kamer dezelfde bezwaren als voorheen leven, en hoe het kabinet aan die bezwaren tegemoet kan komen. Daarbij wil ik dan ook verkennen of hetzelfde speelt bij de BIKK voor het Fonds Langdurige Zorg. Ik hoop dat ik op die manier de financiering van de volksverzekeringen kan versimpelen, zonder dat er iets wijzigt in de financiële positie van de fondsen of in de mogelijkheden van de Tweede Kamer om daarop invloed uit te oefenen.

Datum

9 oktober 2019

Onze referentie

2019-0000147461

Informatiepositie Parlement

Uw rapport gaat ook in op de manier waarop SZW in de begrotings- en verantwoordingsstukken informatie geeft over de financiering van en de uitgaven aan de ouderdomsregelingen. Dit deel van het rapport sluit goed aan bij uw *Verantwoordingsonderzoek 2018* bij SZW, dat ook op deze materie ingaat. Uw aanbevelingen uit het Verantwoordingsonderzoek 2018 heb ik inmiddels opgevolgd, waardoor er in de verschillende artikelen beter wordt uitgelegd dat een overkoepelend overzicht te vinden is in de bijlage over de sociale fondsen. Ik ben het met u eens dat de bijlage sociale fondsen duidelijk inzicht moeten bieden in de manier waarop de uitgaven van de sociale fondsen worden gefinancierd, of dat nu alleen vanuit premies is, of met een combinatie van premies en rijksbijdragen.

Uw aanbeveling om het parlement beter inzicht te bieden in de verhouding premieopbrengsten en de bijdragen uit algemene middelen neem ik ter harte. Ik vind het belangrijk dat de SZW begroting het parlement een goed inzicht geeft in de financiering van de AOW. Daarom worden de premie-inkomsten en de rijksbijdragen apart weergegeven en van een toelichting voorzien. Ik denk dat het afschaffen van de BIKK daar ook aan bijdraagt, omdat de jaar-op-jaar ontwikkeling van de aanvullende Rijksbijdrage daardoor voorspelbaarder, en begrijpelijker wordt. Ik zal dan ook meer aandacht geven aan het toelichten van die jaar-op-jaar ontwikkeling. Ik denk niet dat het opnemen van de omvang van de op de AOW-premie van toepassing zijnde heffingskortingen bijdraagt aan een inzichtelijke begroting; uiteraard zou de AOW-premie meer hebben opgeleverd als er geen heffingskortingen waren geweest. Voor het Ouderdomsfonds, en dus de financiering van de AOW, zijn alleen de echte premie-inkomsten van belang, dus het bedrag dat de Belastingdienst overmaakt naar de SVB. Ik zal me daarom eerst richten op het verbeteren van de informatievoorziening over die echte inkomsten en uitgaven.

Hoogachtend,
de Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

W. Koolmees